א) בספר הרוח והנפש אומר: כאשר נרצה לעלות מהתחתונים אל העליונים צריך תחילה החוש, אחריו הכח המדמה, אחריו הדבור, אחריו השכל, אם כן וכו׳...	1) Dicitur enim in libro *De spiritu et anima*: cum ab inferioribus ad superiora ascendere volumus, prius occurrit nobis sensus, deinde immaginatio, postea ratio, postea intelligentia; et in summo est sapientia, quae est ipse Deus.
ב) בואיסיו מנחמה אומר כי הדבור יתיחס לשכל, הזמן לנצחיות	9) Praeterea, Boëtius dicit in IV de Consolatione, [prosa 6]: igitur uti est ad intellectum ratiocinatio; ...ad aeternitatem tempus...
ואינו כח אחד הנצחי עם הזמני, אם כן וכו׳...	10) Praeterea ut dicit Boëtius, in V de Consolatione [prosa 5]: ...Sed id quod est divinum et humanum, non potest communicare in una ratione potentiae. Ergo non sunt una potentia.
ג) האדם משתתף עם המלאכים בשכל ועם הבעלי חיים בחושים.	2) Praeterea, homo, ut Gregorius 8* dicit cum omni creatura convenit...
ואמנם הדבור שהוא מיוחד לאדם אשר עליו יהיה גדרו חי מדבר הוא כח נבדל מהחוש המיוחד לבעלי חיים, אם כן גם הוא כח נבדל מהשכל המיוחד למלאכים...	Sed id quo homo convenit cum plantis, est quaedam potentia animae, scilicet vegetativa, distincta a ratione, quae est propria potentia hominis in quantum est homo; et similiter id in quo convenit cum brutis, scilicet sensus. Ergo pari ratione id in quo convenit cum angelis, qui supra hominem sunt, scilicet intellectus, est alia potentia a ratione quae est propria humani generis...
׳התשובה׳, כי הדבור והשכל אי אפשר שיהיו באדם כחות נבדלים, וזה יתבאר אם יבחן פועל הדבור, גם פועל ההשכלה.	*Respondeo*. Dicendum quod ad evidentiam istius quaestionis investigare oportet intellectus et rationis differentiam...

את ה״כן״ או ה״לא״ שהונח בהנחה (Videtur quod sic — נראה שכן הוא), בהסתמך על בר סמכא מן הראשונים, במקרה שלנו בואטיוס וגרגוריוס הגדול (בפי הרי״ט: ונראה כי הוא כח אחר לטענות א, ב, ג). 3) משיבים וקובעים את הפסק על ידי הבאת ראיות מנוגדות (sed contra, respondeo — בפי הרי״ט: התשובה). 4) הורסים או סותרים את הטענות שבאו לחזק את ה״כן או את ה״לא״ על־ידי הבאת ראיות הנוגדות להן.

8* הכוונה לאפיפיור גרגוריוס הגדול (540—604) ולחיבורו Homilia XXIV in Evangelia.

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התוכנה
ספונות - יא: ספר שנה לחקר קהילות ישראל במזרח (1) {72} עמוד מס: 164 הודפס ע״י אוצר החכמה

'ההשכלה' היא להשיג בפשיטות
אמתת ההשכלה.
והדבור הוא להמשך ממושכל אחד אל
אחר להכיר אמתת ההשכלה.

C)[9] *intellectus* enim simplicem et absolutam cognitionem designare videtur ...
Ratio vero discursum quemdam designat quo ex uno in aliud cognoscendum anima humana pertingit vel pervenit.

ולכן המלאכים שמחזיקים בשלמות כפי
אופן טבעם הכרת המושכל האמתי אינם
צריכים להמשך ממושכל אחד אל
אחר, 'אלא בפשיטות', בלי שום הדרגה,
משיגים אמתת הדברים.
אמנם האנשים להשיג אמתת
המושכל צריכים להמשך ממושכל
אחד אל אחר...

A) Unde sunt quaedam substantiae spirituales superiores quae sine aliquo motu vel discursu statim in *prima et subita sive simplict acceptione* cognitionem obtinent veritatis ...
Qaedam vero sunt inferiores, quae ad cognitionem veritatis perfectam venire non possunt nisi per quemdam motum, quo ab uno in aliud discurrunt, ut ex cognitis in incognitorum notitiam perveniant; quod est proprie humanarum animarum ...

ולפי שהתנועה תתחיל לעולם
מהבלתי מתנועע
ותוגדל אל המנוחה

B) Motus autem omnis ab immobili procedit, ut dicit Augustinus, VIII super Genesim etc ..., motus etiam finis est quies, ut in V Physic. dicitur ...

ולכן הוא כי הדבור האנושי כפי
דרך החקירה והמציאה

quia non posset mens humana ex uno in aliud discurrere, nisi eius discursus ab aliqua simplici acceptione veritatis inciperet, quae quidem acceptio est intellectus principiorum. Similiter nec rationis discursus ad aliquid certum perveniret,

תמשך ממושכלות
פשוטות אשר הם 'התחלות
ראשונות'.

nisi fieret examinatio eius quod per discursum invenitur, *ad principia prima,* in quae ratio resolvit ...

וברור הוא כי ההתנועע וההשקט אינם
מובאות לכוחות מתחלפות אלא לכח אחד
בעצמו. וכן בדברים הטבעיים. כי בעבור
טבע אחד יתנועע המתנועע אל המקום

In idem autem principium reducitur quiescere et moveri in omnibus in quibus utrique inveniuntur; quia per quam naturam aliquid quiescit in loco, per

9 הרי"ט הופך את סדר התשובות: בטכסט התומיסטי התשובות שסימנתי באותיות A ו־B קודמות לתשובה המסומנת באות C. תוכן הדברים כמובן זהה.

הדפסה ברזולוציה מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התוכנה
ספונות - יא: ספר שנה לחקר קהילות ישראל במזרח (1) {72} עמוד מס: 165 הודפס ע"י אוצר החכמה

הטבעי לו. ובעבור אותו הטבע בעצמו ינוח וישקוט בה. ולכן נאמר כי בכח אחד בעצמו נדבר ונשכיל.

אל הטענה א׳ נאמר כי מונה הפעולות לא הכוחות. אם הספר ההוא ׳מהרוח והנפש׳ אינו מובהק לקחת ראיה ממנו.

אל הב׳: הנצחיות
יתיחס אל הזמן
כמו
הבלתי מתנועע אל המתנועע.
ולכן מיחס
בואיסיאו השכלה לנצחיות והדבור לזמן ...
אמנם האדם יכול להשיג אמתת
המושכל
שמשיגים המלאכים
באופן בלתי שלם.

ולכן הכח המכיר במלאכים
אינו מסוג אחר נבדל מכח הדבור.
אבל כולם תחת
סוג אחד, ויתיחס זה לזה
יחס הבלתי שלם אל השלם (ח, ב).

eandem movetur ad locum. Unde ratio proprie accepta nullo modo potest esse alia potentia ab intellectu in nobis ...
Ad primum ergo dicendum, quod *Liber de Spiritu et Anima* non est *authenticus,* nec creditur esse Augustini.
ad aeternitatem[10]
tempus
sicut
motus comparatur ad quietem
ita est fati series mobilis ad providentiae
divinae stabīlem simplicitatem
unde, quamvis cognitio humanae animae proprie sit per viam rationis, est tamen in ea aliqua partecipatio illius simplicis cognitionis quae in substantiis superioribus invenitur, ex quo vim intellectivam habere dicuntur ...
Et hanc quidem differentiam angelorum et animarum Dionysius ostendit ...
quod ideo dicit quia illud quod est superioris naturae, non potest esse in inferiori natura perfecte, sed per quandam tenuem partecipationem
(*De Veritate,* Quaestio 15, De ratione superiori et inferiori).

ה. אמר עוד, דברתי אני עם לבי

נראה לי כי במה שאמר דברתי אני עם לבי שעשה עצמה בשני עצמים נבדלים שמדבר האחד עם האחר. רמז הדרוש הכתוב בספר הראשון, פ׳ ש״צ ושצ״א, שצריך לומר שיש באדם שכל מתפעל, גם שכל פועל ... והנה השכל הפועל אשר הוא העיקר אמר שדבר עם השכל המתפעל... (י, ב).

10 בטכסט התומיסטי מסודרת המובאה מתוך ה-De consolatione philosophiae לסברינוס בואטיוס באופן שונה: בדברי הרי״ט שונה סדר זה על מנת לסכם ולרכז ביחד גם את הטענה וגם את התשובה עליה.

הודפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
ספונות - יא: ספר שנה לחקר קהילות ישראל במזרח (1) {72} עמוד מס: 166 הודפס ע״י אוצר החכמה